

Araştırma Makalesi / Research Article

**Gölge Bankacılığın Geleneksel Bankacılık Üzerindeki Etkisinin Ölçülmesi:
Türkiye Örneği***Measuring The Impact of Shadow Banking on Traditional Banking: The Case of
Türkiye*Cemil ŞENEL ¹

Geliş/Received: 11/04/2025

Kabul/Accepted: 18/06/2025

Öz

Bankacılık sektörü finansal sektörler arasında önemli bir aktör olma niteliğindedir. Bankacılık sektöründe gerçek veya tüzel kişilere paranın işlenmesi, yönetilmesi ve diğer hizmetlerin sunulması konusunda aracılık eden kurumlar olan bankalar bulunmaktadır. Bankacılık faaliyeti geleneksel ve gölge olarak iki türlü gerçekleştirilmektedir. Geleneksel bankacılıkta önceden belirlenmiş faiz oranı üzerinden mevduat, fon ve kredi sağlanmaktadır. Gölge bankacılık ise geleneksel bankacılık sektörü dışında meydana gelen kredi aracılık faaliyetlerinden oluşmaktadır. İlk olarak 2007 yılında tanımlanan gölge bankacılık, son yıllarda gerek dünyada gerekse Türkiye’de sürekli kullanılan bir kavram haline gelmiştir. Bu kavramın mahiyeti ve öneminin bilinmesi önem arz etmektedir. Bu nedenle bu çalışmada Türkiye’de geleneksel bankacılık ve gölge bankacılık arasındaki ilişki test edilmiştir. Bu ilişkinin test edilmesi amacıyla ARDL ve VECM Dayalı Granger Nedensellik Testi kullanılmıştır. Analiz için 2014-2023 yılları arasında seçilmiş 19 bankanın verileri toplanmıştır. Çalışma sonucunda özkaynak kârlılığı oranı (ROE) değişkeninden diğer değişkenlere yönelik bir ilişki saptanmamışken diğer değişkenlerden ROE değişkenine yönelik tek yönlü bir ilişki saptanmıştır. Ayrıca, garanti ve kefaletler, türev finansal araçlar ve emanet ve rehinli kıymetler değişkenlerinin hem kısa hem de uzun vadede ROE ile arasında ilişki saptanırken, taahhütler değişkeninden ROE değişkenine doğru nedensellik ilişkisinin olduğu ancak bu ilişkinin uzun ve kısa dönemde saptanamadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Banka, Granger, ARDL, Gölge Bankacılık, Finans**Abstract**

The banking sector is considered a significant actor among financial sectors. Banks, which are institutions that mediate the processing, management, and provision of other financial services to individuals and legal entities, operate within the banking sector. Banking activities are carried out in two ways: traditional and shadow banking. In traditional banking, deposits, funds, and loans are provided based on predetermined interest rates. Shadow banking, on the other hand, consists of credit intermediation activities that occur outside the traditional banking sector. First defined in 2007, shadow banking has become a frequently used concept in recent years, both globally and in Turkey. Understanding the nature and importance of this concept is crucial. Therefore, this study examines the relationship between traditional banking and shadow banking in Turkey. To test this relationship, the ARDL and VECM-based Granger Causality Test was employed. Data from 19 selected banks for the period 2014–2023 were collected for the analysis. The results of the study revealed no relationship from the return on equity (ROE) variable to other variables, while a one-way relationship was identified from other variables to the ROE variable. Furthermore, a relationship was found between guarantees and sureties, derivative financial instruments, and entrusted and pledged assets variables and ROE in both the short and long term. However, while a causal relationship from the commitments variable to the ROE variable was identified, this relationship could not be determined in the short or long term.

Keywords: Bank, Granger, ARDL, Shadow Banking, Finance

¹ Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Finansal Bilimler Fakültesi, Finans ve Bankacılık Bölümü, Ankara, Türkiye. E-mail: cemilsenel@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-6506-6842>

1. GİRİŞ

Gölge bankacılık, 2008 finansal krizi ile gündeme gelen bir kavramdır. Geleneksel bankacılık dışında kredi verebilir kurumlar olarak tanımlanmaktadır. Gölge bankacılık genellikle geleneksel bankacılık sektörünün dışında gerçekleşen finansal faaliyetleri tanımlamaktadır. Son yıllarda, bu tür faaliyetlerin en önemlileri, para piyasası fonları ve geleneksel bankacılık sektörünün dışındaki diğer fonlar aracılığıyla finansal kurumlara kısa vadeli güvenli kaynak sağlanmasının hızla genişlemesi şeklinde görülmektedir (Coval, Jurek & Stafford (2009), Gorton ve Metrick (2012), Pozsar ve diğerleri (2010), Shin (2009) Bernanke vd. (2011).

Finansal kriz sırasında, gölge bankacılığın gelişimi, makroekonomiye olumsuz etkileriyle finansal sistemin büyük bir bölümünün işleyişini bozan, finansal istikrarı tehdit eden bir risk faktörü olarak sistemik riskin bir kaynağı olarak tanımlanmıştır (De Bandt, Hartmann, (2000), Freixas, Laeven, Peydró, (2015), Pozsar, Adrian, Ashcraft, Boesky, (2010), ve Tucker (2010). Gölge bankacılığın hacminin küresel finansal krizin çıkmasından önce ani bir artış gösterdiği ve gölge bankacılığının finansal sistemik riskin ana belirleyicilerinden biri olarak değerlendirilmesi gerektiğini görülmektedir. Bernanke vd. (2011) tarafından yapılan çalışma gölge bankacılığın ticari bankalara benzer şekilde kredi sağladığını, ancak aynı düzenleyici kurallara ve denetime tabi olmadan sistemik riske neden olabileceğini araştırma sonuçları göstermektedir. Gennaioli vd. (2013), gölge bankacılık ile sistemik risk arasındaki ilişkiyi inceleyerek gölge bankacılığın sistemik riske dayanmaya yardımcı olabileceğini, ancak yatırımcılar kuyruk riskini ihmal ettiğinde krizlere ve likidite azalmasına karşı savunmasız olduğunu ifade etmişlerdir. Colombo vd. (2016), bir kriz şokunun yayılmasının finansal sistemin gelecekteki şokları telafi etme yeteneğini azalttığını vurgulamaktadır.

2008 finansal krizi, tarihin en büyük gayrimenkul krizi olarak değerlendirilmektedir (Eğilmez, 2010). Gayrimenkul kredileri ilk başta prime mortgage olarak isimlendirilerek kredibilitesi yüksek müşterilere sağlanırken, kredibilitesi düşük müşterilere vermeye başlayınca prime mortgage ismini almışlardır. Subprime mortgage kredilerini kullanan düşük gelirli bireylerin değişken faiz tercihleri başlangıçta düşük seyreden faizlerin Amerika Merkez Bankası(FED) tarafından yukarı yönlü hareketlendirilmesi ile birleşince, geri ödeyememe sorunları ortaya çıkmıştır. ABD’de borçlanarak refah seviyesi yükselmesi algısına kapılan tüketicilerle diğer ülkelerin tüketicileri de bu trende göre hareket etmişlerdir. Öte yandan, küresel finans operasyonlarının türev ürünler ve riski yönlendirme çabası sonunda Lehman Brothers’ın çöküşü ile çıkmaza girmiş ve karşılıklı daralma eğilimi tüm dünyada güçlenmiştir.

Gölge bankacılık hem dünyada hem de Türkiye’de giderek finansal kurumlar tarafından tercih edilen bir fonlama çeşidi olarak önemli bir rol oynamaktadır. 2007’de ABD gölge bankacılık yükümlülüklerini yaklaşık 22 trilyon dolar olarak gerçekleştirmiştir; bu, ABD geleneksel bankacılık yükümlülüklerinin 14 trilyon dolar seviyesinde olduğu anlamına gelmektedir. Pozsar, vd., 2010). Küresel Gölge Bankacılık İzleme Raporu (FSB, 2015), küresel gölge bankacılık varlıklarının 36 trilyon dolara ulaştığını, küresel GSYİH’nın yaklaşık %60’ını oluşturduğunu ve G7 ülkelerinin sistemin üçte ikisinden fazlasını oluşturduğunu göstermektedir. Dünya finans sisteminde hızla büyüyen, finansal krizlerde payı olduğu düşünülen (De Bandt & Hartmann, 2000, Freixas, Laeven & Peydró, 2015) gölge bankacılık sistemi ile Türkiye’de yeterli literatür çalışması yapılmadığı gözlenmiştir. Bu çalışma ile gölge bankacılığın geleneksel bankacılığa etkisi analiz edilmektedir. Bu amaçla çalışmada, 2014-2023 yılları arasında Türkiye’de seçilmiş 19 bankadan elde edilen verilerle ARDL ve VECM Dayalı Granger Nedensellik Testi ile analiz gerçekleştirilmiştir. Analizler için EViews 12 programı kullanılmıştır.

Bu çerçevede ilk olarak gölge bankacılık ve geleneksel bankacılık kavramına kısaca değinilmiş ve daha önce çalışmalar incelenmiştir. Sonrasında çalışmada kullanılan analiz ve elde edilen

veriler doğrultusunda 2014-2023 yılları arasını kapsayan geleneksel bankacılık ve gölge bankacılık arasındaki ilişki detaylı analiz edilmiş ve sonuçlarına yer verilmiştir. Çalışmanın son kısmında ise analiz sonuçlarına ilişkin değerlendirme yapılarak önerilerde bulunulmuştur.

1.1. GÖLGE BANKACILIK VE GELENEKSEL BANKACILIK

Geleneksel bankacılık sisteminde, tasarruf sahipleri ile borç alanlar arasındaki aracılık tek bir varlıkta gerçekleşmektedir. Tasarruf sahipleri fonlarını bankalara mevduat şeklinde yatırmakta ve bankalar bu mevduatı borç talep edenlere kredi sağlamak için kullanmaktadır. Tasarruf sahipleri ayrıca bankaların öz sermayesine ve uzun vadeli borç ihraçlarına sahiptir. Mevduatlar genelde merkez bankaları tarafından belli oranlarda garanti altına alınmaktadır. Doğrudan krediye kıyasla, kredi aracılığı; tasarruf sahiplerine bilgi ve risk açısından ölçek ekonomileri sağlayarak, borçluları tarama ve izleme maliyetlerini azaltmakta ve daha çeşitli bir kredi portföyüne yatırım yapmalarını kolaylaştırmaktadır.

Pozsar, Adrian, Ashcraft ve Boesky’e göre (2010) gölge bankacılık, merkezi likidite veya kamu sektörü kredi garantisi olmaksızın finansal araçların vade, kredi ve likidite dönüşümleri sağlamasıdır. Konu ile ilgili teorik anlamda açıklamalar getiren ilk rapor ise, Ekim 2011’de Finansal İstikrar Kurulu’nun (FSB) raporu olmuştur. Bu raporda; gölge bankacılık sisteminin tanımı, gölge bankacılık faaliyetlerinin var olan faaliyetlerle eşleşme çabaları ve gölge bankacılığın sistemik riskleri ile olası düzenlemeler yer almıştır. FSB bu raporda, gölge bankacılık sistemini "kredi aracılık sistemi" olarak tanımlamıştır. Raporda, geleneksel/regüler bankacılık sistemi dışındaki kurum ve faaliyetleri içeren gölge bankacılık tarafını da aydınlatma çabası iç içe geçmiş yapıları tanımlamak üzere kullanılmıştır.

Geleneksel bankacılık dışı kurumlar olmalarına rağmen gölge bankacılık faaliyetlerinin; mevduat benzeri özelliklere sahip fonları bünyesine aldığı, vade ve / veya likidite dönüşümü gerçekleştirmek suretiyle süreci yönettiği, kredi riski transferinin yapılması ile doğrudan veya dolaylı finansal kaldıraç kullanma yolları ile uygulamada görüldüğü savunulmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2012).

İlk olarak, 2007’de McCully tarafından ortaya atılan bir terim olarak gölge bankacılık, 2008 krizi sonrasında finansal piyasalarda sıklıkla çıkmaktadır. 2008 krizi ile, büyüyen finans sektörünün nasıl problemlere yol açabileceği görülmüş olup, Eğilmez’e göre (2010), bu durum iki sonucu: “1.Küresel yönetim kadrosunun ve yönettiği ulusal mekanizmalarla denetlemenin başarısız olduğu, 2.Ekonomi politikası koordinasyonun planlı ve sistematik biçimde tasarlanması gerektiğini” net bir biçimde koymuştur.

2. LİTERATÜR TARAMASI

İktisat ve finans yazınında, gölge bankacılıkla ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Tablo 1’de gölge bankacılıkla ilgili literatürde yer alan çalışmalar bulunmaktadır.

Tablo 1. Literatür Taraması

Yazar	Ülke	Yıl	Yöntem	Bulgu
McCulley	ABD	2007	Sistematiik risk incelemesi	Sistematiik risk nedeniyle gölge bankacılığın çok hassas olduğu ve ani sonuçlar doğurduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Adrian ve Shin	ABD	2009	Sistematiik risk incelemesi	Sistemdeki düzenlemelerin finansal istikrar sağlayarak makroekonomik istikrar sağlayabileceği sonucuna

				ulaşmıştır.
Davies	ABD	2009	Banka bilançoları	Bankacılık sektöründeki ana kriz nedenini, bilanço genişlemesi olduğu sonucuna ulaşmıştır.
Hsu ve Moroz	ABD	2010	Büyük depresyon ve 2008 krizini karşılaştırmalı inceleme	İki kriz öncesinde de gözden kaçan asıl durumun gölge bankacılık faaliyetleri olduğu sonucuna ulaşmıştır.
Gorton ve Metrick	ABD	2010	2008 krizine neden olan genel mekanizmalar	Finansal sistem ve gölge bankacılık arasındaki ilişki ortaya konmuştur. 2008 krizini doğuran en önemli nedenlerinin, repo piyasası ve gölge bankacılık faaliyetleri olduğu sonucuna ulaşmıştır.
Selimler ve Kale	Türkiye	2012	Risk İncelemesi	Bilanço dışı işlemler olan gölge bankacılık ile geleneksel bankacılık olan bilanço içi işlemler arasındaki ilişki incelenmiş olup gölge bankacılık ve geleneksel bankacılık arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır.
Fein	ABD	2013	Gölge bankacılık sisteminin tanımları	Fein, otoritelerin gölge bankacılığın hikayesine dikkat etmesi gerektiğini ve dışsal gölge bankacılık faaliyetleri ile diğer faaliyetleri karıştırmamaları gerektiğini vurgulamıştır. Gölge bankacılığın geleneksel bankacılık içerisinde olduğu sonucuna ulaşmıştır.
Meeks ve diğerleri	Gelişmiş ülkeler	2014	Geleneksel bankacılık ve gölge bankacılık	Geleneksel bankalar, kendi gölge bankalarına riskli kredi portföyü ve menkul kıymetleştirilmiş varlıkların ticareti ile dinamik bir kaynak oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır.
Doruk	Türkiye	2014	Panel veri analizi	Türkiye bankacılık sektöründe gölge bankacılığın temel hatları çizilmiş ve Türkiye’de gölge bankacılığın olduğu sonucuna ulaşmıştır.
Sunderam	ABD	2015	ABCP ve repo ile 2008 krizi	Finansal inovasyon kavramına atıfta bulunarak, 2008 finansal krizinin anlaşılmasına yardımcı

				olmaktadır. Yatırımcıların para talebinin, kısa dönemli büyük miktarlı borç yarattığı bulgusuna da ulaşmıştır. Bu kapsamda, mali denetim otoritesine görev düştüğü sonucuna ulaşılmıştır.
Göçmen	Türkiye	2015	Mali tablo analizi	Gölge bankacılık Türkiye bankacılık sektöründe devamlı olarak bir yükseliş trendinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Montagna	Gelişmiş ülkeler	2016	Bulaşım riski	Bankacılık sektöründe finansal bulaşımı çalışmıştır. Sistemik riski ölçmek üzere “Sistemik Riski Değerlendirmek için Çok Katmanlı Bankalararası Model” üzerine çalışmış ve para politikasının makro ekonomik tedbirler açısından oldukça önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Kahraman	Türkiye	2020	Panel Veri Analizi	Türkiye’de bankacılık sektöründe gölge bankacılığın banka kârlılığını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.
Sivramkrishna ve diğerleri	Hindistan	2020	Tasarruf sahipleri, yatırımcılar ve ticari bankaların arasındaki ilişkiler	Hindistan’da faaliyet gösteren IL&FS’nin iflasının arkasında gölge bankacılığın bulunduğu savunulmaktadır. Makroekonomi ve finansal karar mekanizmalarının kararlarının finansal kırılganlık yaratabileceği savunulurken, gölge bankaların artık finansal sistem için kaçınılmaz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Aypek	Türkiye	2022	Dinamik Panel Veri Analizi	Gölge bankacılık uygulamalarının bankaları iflas riskine karşı koruduğu ve kârlılık durumlarında da olumlu gelişmelere sebep olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Araştırmanın amacı geleneksel bankacılık üzerinde gölge bankacılığın etkisinin varlığının test edilmesidir. Çalışmada seçilmiş 19 bankaya ait veriler ele alınmıştır. Türkiye’de 2025 yılı

itibariyle 58 adet banka bulunmaktadır. Konu, verilerin tutarlılığı ve ulaşılabilen veriler doğrultusunda analize 19 banka dahil edilmiştir. Kullanılan veriler 2014 – 2023 dönemleri aralığını kapsayan toplamda 10 yıllık dönemden oluşan 190 panel verili gözlem setinden oluşmaktadır. 2014 – 2023 yılları arasına ait değişkenler Türkiye Bankalar Birliği (TBB) tarafından yayımlanan bankalara ait verilerden alınan istatistiki verilerden elde edilmiştir. Çalışmada ARDL ve Vektör Hata Düzeltme Modeline (VECM) Dayalı Granger Nedensellik Testi kullanılmıştır. Araştırmada yer alan bankalar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Analizde Yer Alan Banka Bilgileri

Sıra Numarası	Banka Adı
1	Akbank Türk Anonim Şirketi
2	Alternatifbank Anonim Şirketi
3	Anadolubank Anonim Şirketi
4	Burgan Bank Anonim Şirketi
5	Denizbank Anonim Şirketi
6	Fibabanka Anonim Şirketi
7	HSBC Bank Anonim Şirketi
8	ING Bank Anonim Şirketi
9	QNB Bank Anonim Şirketi
10	Şekerbank Türk Anonim Şirketi
11	Turkish Bank Anonim Şirketi
12	Türk Ekonomi Bankası Anonim Şirketi
13	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi
14	Türkiye Garanti Bankası Anonim Şirketi
15	Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi
16	Türkiye İş Bankası Anonim Şirketi
17	Türkiye Sınai Kalkınma Bankası Anonim Şirketi
18	Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı
19	Yapı ve Kredi Bankası Anonim Şirketi

Çalışmada Tablo 3.’te görüldüğü üzere toplamda 5 değişken kullanılmıştır. ROE değişkeni literatürdeki diğer çalışmalardan örnek alınarak geleneksel bankacılığı GK, TH, TFA ve ERK değişkenler ise gölge bankacılığı temsilen ele alınmıştır (Doruk, 2013).

Tablo 3. Analizde Kullanılan Değişkenler

Değişken Adı	Kısaltma
Özkaynak Kârlılığı (dönem net kârı/zararı / özkaynaklar)	ROE
Garanti ve Kefaletler	GK
Taahhütler	TH
Türev Finansal Araçlar	TFA
Emanet ve Rehinli Kıymetler	ERK

3.2. Etik Kurul Onayı

Bu araştırmanın kavramsal çerçevesinin hazırlanması, veri toplama araçlarının uygulanması, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması aşamalarının tamamında etik kurallara uygun hareket edilmiştir. Karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde ANKAD Yayın Kurulu’nun hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır. Tüm sorumluluk yazarlara aittir. Bu çalışmanın ANKAD dışında herhangi bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim. Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Araştırmada kamuya açık kaynak olan Türkiye Bankalar Birliği (TBB) tarafından yayımlanan bankalara ait verilerden alınan istatistiki verilerden elde edilmiştir. Çalışmada ARDL ve Vektör Hata Düzeltme Modeline (VECM) Dayalı Granger Nedensellik Testi kullanılmıştır. Dolayısıyla doküman analizi tekniği kullanıldığı için etik kurul izni gerektirmemektedir.

4. BULGULAR

Kullanılan değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 4.’te verilmiştir.

Tablo 4. Tanımlayıcı İstatistikler

Tanımlayıcı İstatistikler	N	Ortalama	Maximum	Minimum	Standart Sapma
ROE	190	0.140331	0.442041	-0.391609	0.106776
GK	190	61720747	8.67E+08	202670	1.13E+08
TH	190	70301092	8.66E+08	45118	1.43E+08
TFA	190	2.24E+08	1.73E+09	147312	3.12E+08
ERK	190	1.57E+09	4.80E+09	2401071	4.24E+09

Tablo 4’te analizde yer alan 19 bankanın 2014 – 2023 yılları arasında yıllık olarak ulaşılan verilerinin tanımlayıcı istatistikleri yer almaktadır.

Tablo 5. Değişkenlere Ait Korelasyon Analizi

	ROE	GK	TH	TFA	ERK
ROE	1.000				
GK	0.294	1.000			
TH	0.423	0.801	1.000		
TFA	0.482	0.727	0.850	1.000	
ERK	0.177	0.585	0.598	0.415	1.000

Tablo 5.’te 5 değişken arasındaki korelasyon analizine ait sonuçlar verilmiştir. Kullanılan değişkenler arasında çoklu bağlantı sorunu olmadığı tespit edilmiş olup akabinde birim kök testi aşamasına geçilmiştir.

Tablo 6. Birim Kök Testleri Sonuçları

Augmented Dickey-Fuller (ADF) Testi						
DEĞİŞKEN	SEVİYE		BİRİNCİ FARK		İKİNCİ FARK	
	SABİTLİ	SABİTLİ TRENDLİ	SABİTLİ	SABİTLİ TRENDLİ	SABİTLİ	SABİTLİ TRENDLİ
LnROE	51.1614	38.8037	97.3370*	63.6354*		
LnGK	13.7363	29.5562	59.2385**	58.1172**		
LnTH	18.6083	18.9737	48.0186	53.6471	114.579*	108.925*
LnTFA	12.8802	42.0061	81.0315*	60.9145**		
LnERK	11.3912	26.3953	53.2385	30.7600	100.476*	73.6900*

*, **, *** sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde anlamlı olma durumunu göstermektedir.

Öncelikle, çalışmada kullanılan ARDL ve VECM temelli analiz sonuçlarına göre, gölge bankacılığı temsil eden değişkenlerden türev finansal araçlar (TFA), emanet ve rehinli kıymetler (ERK) ile garanti ve kefaletler (GK) değişkenlerinin, özkaynak kârlılığı (ROE) üzerinde anlamlı etkileri olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7. Birim Kök Testleri Sonuçları (Devamı)

Phillips-Perron (PP) Testi						
DEĞİŞKEN	SEVİYE		BİRİNCİ FARK		İKİNCİ FARK	
	SABİTLİ	SABİTLİ TRENDLİ	SABİTLİ	SABİTLİ TRENDLİ	SABİTLİ	SABİTLİ TRENDLİ
LnROE	22.0296	27.4908	103.731*	96.9389*		
LnGK	23.3600	35.3685	64.7356*	81.6185*		
LnTH	15.3192	27.1162	91.4180	94.5827*	178.676*	
LnTFA	13.4133	44.3962	84.5444*	91.1712*		
LnERK	27.3803	16.9295	50.5530	50.3507	160.544*	145.828*

*, **, *** sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde anlamlı olma durumunu göstermektedir.

Tablo 6. ve Tablo 7.'de değişkenlere ait verilerde birim kök sorununun olup olmadığı 2 farklı yöntemle test edilmiştir. Çıkan sonuçlara göre verilerin durağan hale geldiği görülmektedir. Bu bağlamda analizde kullanılan verilerde birim kök yoktur ve verilerin durağan olduğu kabul edilmektedir.

Tablo 8. ARDL Sınır Testi F İstatistik Değeri ve Tanısal Testler

	F İstatistiği	%1		%5		%10	
		I(0)	I(1)	I(0)	I(1)	I(0)	I(1)
	10.88	3.29	4.37	2.56	3.49	2.2	3.09
Tanımlayıcı Testler	Test İstatistiği	Olasılık Değeri					
Breusch-Godfrey LM Testi	1.534652	0.2184					
Heteroskedasticity (Testi: ARCH)	2.713216	0.1012					

Tablo 8.'de verilen sonuçlarda F istatistik değerinin 10.88 ile %1 önem düzeylerinde üst sınır değerlerinden daha büyük olduğu görülmektedir. F-istatistik değerinin kritik değerlerden büyük çıkması ROE ve diğer değişkenler ile gerçekleştirilen analizde değişkenler arasında uzun dönemli bir ilişkinin varlığını göstermektedir. Diğer bir deyişle ROE ile bağımsız değişkenler olarak tanımlanan değişkenler arasında eş bütünleşme ilişkisi olduğu görülmektedir. Tanısal test sonuçlarına bakıldığında modelin otokorelasyon (Breusch-Godfrey LM Testi) ve değişen varyans (Heteroskedasticity-ARCH) sorunu içermediği görülmektedir.

Tablo 9. Pedroni Eş-Bütünleşme Testi

		İstatistik	Olasılık	H0 : Eşbütünleşme yoktur	
				İstatistik	Olasılık
Alternatif hipotez: ortak otoregresif katsayılar (boyut içi)					
Panel	v-statistic	-1.866944	0.9690	-3.351129	0.9996
	rho-statistic	3.532390	0.9998	3.186147	0.9993
	PP-statistic	-4.653068	0.0000	-10.87975	0.0000
	ADF-statistic	0.146175	0.5581	-2.636854	0.0042
Alternatif hipotez: bireysel otoregresif katsayılar (boyutlar arası)					
Grup	rho-Statistic	5.272471	1.0000		
	PP-Statistic	-13.70759	0.0000		
	ADF-Statistic	-1.835486	0.0332		

Tablo 9.'da Pedroni eş bütünleşme testine göre H0 hipotezi (seriler arasında eş bütünleşme yoktur) reddedilmiştir. Test sonuçlarından Panel PP-İstatistiği ve Panel ADF-İstatistiği %1, Grup PP %1 ve grup ADF-İstatistiği %5 seviyesinde istatistiksel olarak anlamıdır ve eş bütünleşmenin olduğu tespit edilmiştir. Diğer testler istatistiksel olarak anlamlı değildir. Genel olarak değerlendirildiğinde bu dört test sonucuna göre Pedroni Eş bütünleşme testi sonuçlarının seriler arasında eş bütünleşme ilişkisini göstermektedir.

Tablo 10. Johansen Eş bütünleşme Testi

	Eigenvalue	Trace Statistic	0.05 Critical Value	Olasılık
None	0.238307	111.0623	69.81889	0.0000
At most 1	0.146348	60.70306	47.85613	0.0020
At most 2	0.077196	31.43023	29.79707	0.0321
At most 3	0.053617	16.56762	15.49471	0.0344
At most 4	0.033860	6.372650	3.841465	0.0116

Eş bütünleşme ilişkisinin varlığını belirten diğer test Johansen Eş bütünleşme testidir. Tablo 10.'da görüldüğü üzere değişkenler arasında eş bütünleşme ilişkisinin varlığı kabul edilmektedir.

Tablo 11. ARDL Uzun Dönem Tahmin Sonuçları

Değişken	Katsayı	Standart Hata	T- istatistiği	Olasılık
LnGK	-0.044246	0.016983	-2.605362	0.0100
LnTFA	0.048890	0.015210	3.214308	0.0016
LnERK	0.035364	0.011974	2.953518	0.0036

Tablo 11.'deki ARDL uzun dönem tahmin sonuçlarına göre türev finansal araçlar (TFA) ve emanet ve rehinli kıymetler (ERK) %1 garanti ve kefaletler (GK) ise %5 önem düzeyinde özkaynak kârlılık oranı (ROE) değişkeni üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre TFA ve ERK değişkenlerindeki artışlar ROE'yi pozitif yönde ve anlamlı olarak etkilerken, GK değişkenindeki artışlar ROE'yi negatif yönde ve anlamlı olarak etkilediği tespit edilmiştir.

Tablo 12. ARDL Kısa Dönem Tahmin Sonuçları

Değişken	Katsayı	Standart Hata	T- istatistiği	Olasılık
dLnGK	-0.044246	0.015754	-2.808627	0.0055
dLnTFA	0.048890	0.013259	3.687254	0.0003
dLnERK	0.035364	0.010919	3.238691	0.0014
CointEq (-1)	-0.608221	0.074229	-8.193850	0.0000

Tablo 12.'de verilen kısa dönem tahmin sonuçlarında CointEq katsayısının negatif (-0.608221) ve istatistiksel olarak %1 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, kısa dönemde ortaya çıkan sapmaların uzun dönemde dengeye gelebileceğidir. Elde edilen sonuçlar kısa dönem dengesizliğinin yüzde 60.8221'lik bölümünün uzun dönemde düzeltileceğini göstermektedir.

Tablo 13. Vektör Hata Düzeltme Modeline (VECM) Dayalı Granger Nedensellik Testi Analizi Sonuçları

1-Granger Nedensellik Testi (D(lnROE) - D(lnGK))			
H ₀	Ki – Kare	Olasılık	Gözlem Sayısı
ROE GK’nin nedeni değildir.	0.375650	0.8288	190
GK ROE’nin nedeni değildir.	38.57270	0.0000	190
2-Granger Nedensellik Testi (D(lnROE) - D(lnTH))			
H ₀	Ki – Kare	Olasılık	Gözlem Sayısı
ROE TH’nin nedeni değildir.	1.325787	0.5154	190
TH ROE’nin nedeni değildir.	24.48142	0.0000	190
3-Granger Nedensellik Testi (D(lnROE) - D(lnAGR))			
H ₀	Ki – Kare	Olasılık	Gözlem Sayısı
ROE TFA’nın nedeni değildir.	1.039938	0.5945	190
TFA ROE’nin nedeni değildir.	47.11028	0.0000	190
4-Granger Nedensellik Testi (D(lnROE) - D(lnERK))			
H ₀	Ki – Kare	Olasılık	Gözlem Sayısı
ROE ERK’nin nedeni değildir.	1.779931	0.4107	190
ERK ROE’nin nedeni değildir.	34.29850	0.0000	190

Tablo 13.’te VECM Granger Nedensellik Testi sonuçları verilmiştir. Özkaynak kârlılığı (ROE) değişkeninden diğer değişkenlere yönelik bir nedensellik ilişkisi saptanamamışken diğer bütün değişkenlerden özkaynak kârlılığı oranına yönelik olarak nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir.

TFA ve ERK değişkenleri ROE üzerinde pozitif, GK ise negatif yönde anlamlı etki göstermiştir. Ayrıca tüm gölge bankacılık değişkenlerinden ROE değişkenine doğru tek yönlü Granger nedensellik ilişkisi olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgular, Selimler ve Kale (2012) ile Doruk (2013, 2014)’ün çalışmaları ile örtüşmektedir. Söz konusu araştırmalarda, bilanço dışı işlemler ile geleneksel bankacılık arasında anlamlı ilişkiler bulunmuş, gölge bankacılık faaliyetlerinin Türkiye’deki varlığı ve etkisi doğrulanmıştır.

Ayrıca, Aypek (2022) ve Kahraman (2020) tarafından yapılan çalışmalarda, gölge bankacılığın banka kârlılığı üzerinde olumlu etkiler yarattığı sonucuna ulaşılmış olup, bu bulgular TFA ve ERK değişkenlerinin ROE üzerindeki pozitif etkisini desteklemektedir.

Literatürde yer alan Fein (2013), gölge bankacılığı geleneksel bankacılığın ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirmiş ve ayrı bir yapı olarak ele alınmasının yanıltıcı olabileceğini ileri sürmüştür. Bu görüş, çalışmamızın yöntemsel olarak gölge ve geleneksel bankacılığı ayrı iki yapı olarak ele alması yönüyle farklılık göstermektedir.

Son olarak, Sivramkrishna vd. (2020) çalışmasında gölge bankacılık faaliyetlerinin gelişmekte olan ülkelerde kaçınılmaz bir yapı haline geldiği ve bazı durumlarda finansal kırılganlıkları tetikleyebileceği savunulmuştur. Bu perspektif, Türkiye gibi gelişmekte olan ekonomilerde gölge bankacılık faaliyetlerinin daha dikkatli izlenmesi gerektiği yönündeki önerilerimizle örtüşmektedir.

Türk ve Suriyeli ortaokul öğrencilerinin vatandaşlık kavramına ilişkin bilişsel yapılarını incelemeyi amaçlayan bu araştırma betimsel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte olmuş veya hâlen devam eden bir olayı, olduğu şekilde tasvir etmeyi ve tanımlamayı amaçlamaktadır. Burada önemli olan, olayı uygun bir şekilde gözleyip, sonuçları ortaya koymaktır” (Karasar, 2014).

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Finansal kriz döneminde gölge bankacılık faaliyetlerinin hızlı bir şekilde büyümesi, geleneksel denetim ve düzenlemelere tabi olmadan işlem gören bu yapıların finansal sistem içerisindeki rolünü artırmıştır. Bu durum, finansal piyasaların şeffaflığını azaltarak risklerin tespit edilmesini zorlaştırmış ve sistemin genel kırılganlığını artırmıştır. Sonuç olarak, gölge bankacılık mekanizmasının kontrolsüz büyümesi, makroekonomik istikrarı tehdit eden ve finansal sistemin bütünlüğünü zedeleyen sistemik riskin önemli bir kaynağı haline gelmiştir.

Çalışmada Türkiye’de seçilmiş 19 banka açısından geleneksel banka üzerindeki gölge bankacılığın etkisi ekonometrik veriler ile belirlenmiştir. Analiz için 2014-2023 dönemleri arasında elde edilen veriler kullanılmıştır. Seçilen değişkenler; özkaynak kârlılığı (ROE), garanti ve kefaletler (GK), taahhütler (TH), türev finansal araçlar (TFA) ve emanet ve rehinli kıymetler (ERK)’dir. Analiz ARDL ve Vektör Hata Düzeltme Modeline (VECM) Dayalı Granger Nedensellik Testi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. İki analiz yöntemi gerçekleştirilmeden önce korelasyon, otokorelasyon ve durağanlık testleri gerçekleştirilmiş olup sonrasında analiz aşamasına geçilmiştir.

Yapılan analiz ve 10 yıllık veriler sonucunda, kullanılan değişkenler ile geleneksel bankacılık değişkeni yani özkaynak kârlılığı arasında tek yönlü bir ilişkinin olduğu ve gerek kısa vade de gerekse uzun vadede özkaynak kârlılığının (ROE) çeşitli değişkenler ile etkileşim halinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlara göre, ROE değişkeninden diğer değişkenler yönünde bir ilişki saptanmamışken diğer değişkenlerden ROE değişkenine doğru tek yönlü bir ilişki saptanmıştır. Ayrıca ilgili GK, TFA ve ERK değişkenlerinin hem kısa hem de uzun vadede ROE ile arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir. TH değişkeninden ROE değişkenine doğru nedensellik ilişkisinin olduğu ancak bu ilişkinin uzun ve kısa dönemde saptanamadığı da bir diğer ulaşılan bulgudur.

Öte yandan, her ülkenin ekonomik yapısı, finansal piyasalarının derinliği ve düzenleyici kurumlarının kapasitesi doğrultusunda şekillenen finansal denetim mekanizmaları, gölge bankacılık faaliyetlerinin sınırlandırılmasında farklılık göstermektedir. Türkiye özelinde değerlendirildiğinde, bankacılık sektöründe gölge bankacılık faaliyetlerinden kaynaklanan potansiyel risklerin azaltılabilmesi için bilgi temelli bir denetim ve raporlama altyapısının güçlendirilmesi elzemdir. Bu bağlamda, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun (BDDK), bankaların doğrudan ya da dolaylı şekilde bağlı oldukları ortaklık ve iştiraklerin finansal faaliyetlerini gölge bankacılık perspektifiyle bütüncül bir biçimde incelemesi gerekmektedir. Özellikle bu yapılar aracılığıyla gerçekleşen ve finansal sistemde dengesizlik yaratan faaliyetlerin tespiti, Stiglitz’in vurguladığı 'saydam banka' anlayışı doğrultusunda, şeffaflık ilkesinin hâkim olduğu bir bankacılık sisteminin inşasına katkı sağlayacaktır. Böyle bir yaklaşım, gölge bankacılık hacmini daraltıcı bir etki yaratırken, aynı zamanda sistemik risklerin kontrol altına alınmasına ve finansal kırılganlıkların toplumsal gelir dağılımına olumsuz yansımalarının önlenmesine de hizmet edecektir. Aksi takdirde, kayıt dışı ve denetim dışı finansal işlemlerin sistemdeki ağırlığının artması hem makroekonomik istikrarı tehdit edebilecek hem de gelir eşitsizliğini derinleştirerek ekonomik adaletin zedelenmesine yol açabilecektir."

Bu çerçevede, gölge bankacılık üzerine çalışan araştırmacılar ve politika yapıcılar için gelecekte ele alınması gereken bazı kritik konular öne çıkmaktadır. Bunlar arasında, finansal inovasyonların düzenleyici çerçeveler üzerindeki etkilerinin analizi, gölge bankacılık ile geleneksel bankacılık arasındaki etkileşimlerin modellenmesi, gelişmekte olan ülkelerdeki gölge bankacılık yapılarına özgü dinamiklerin belirlenmesi ve sistemik riskin erken uyarı sistemleriyle izlenmesine yönelik politika araçlarının geliştirilmesi yer almaktadır. Ayrıca, makro ihtiyati politikalarla gölge bankacılık arasında denge kuracak sürdürülebilir bir düzenleme yaklaşımı geliştirmek, literatürde henüz yeterince derinleşmemiş önemli bir araştırma alanı olarak değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adrian, T. & Shin, H.S. (2009). Money, liquidity, and monetary policy. *American Economic Review*, 99(2), 600-605.
- Avrupa Komisyonu (2012). Genişleme stratejisi ve başlıca zorluklar 2012-2013. *Komisyon Tarafından Avrupa Parlamentosu'na ve Konsey'e Sunulan Bildirim, Brüksel*, 10 Ekim 2012 SWD (2012) 336.
- Aypek, B. (2022). *Gölge bankacılığının Türk bankacılık sektörünün performansı üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı.
- Bernanke, B.S., Bertaut, C.C., DeMarco, L. & Kamin, S.B. (2011). *International capital flows and the return to safe assets in the United States, 2003-2007*. FRB International Finance Discussion Paper No. 1014.
- Colombo, M., Cumming, D. & Vismara, S. (2016). Governmental venture capital for innovative young firms. *The Journal of Technology Transfer, Springer*, 41(1), 10-24.
- Coval, J., Jurek, J. & Safford, E. (2009). The economics of structured finance. *The Journal of Economic Perspectives*, 23(1), 3-26.
- Davies, C. (2009). Corporate sector balance sheets and crisis transmission. *Economic & Labour Market Review*, 3(7), 26-32.
- De Bant, O. & Hartmann, P. (2000). *Systemic risk: A survey*. European Central Bank, Working Paper Series, No: 35.
- Doruk, Ö.T. (2013). *Genel olarak gölge bankacılık ve Türkiye'de gölge bankacılık üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı.
- Doruk, Ö.T. (2014). *Gölge bankacılık ve Türkiye*. Türkiye Bankalar Birliği, İstanbul, Yayın No: 300.
- Eğilmez, M. (2010). *Küresel finans krizi*, 6.Basım, sayfa 66, *Remzi Kitabevi*.
- Fein, M. L. (2013). The shadow banking charade. *SSRN Electronic Journal*, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2218812>.
- Financial Stability Board (FSB). (2015). *Global shadow banking monitoring report 2015*. (Küresel Gölge Bankacılık İzleme Raporu 2015). 12 November 2015. <https://www.fsb.org/uploads/global-shadow-banking-monitoring-report-2015.pdf>
- Freixas, X., Laeven, L. & Peydrô J.L. (2015). *Systemic risk, crises, and macroprudential regulation*. Paperback, ISBN: 9780262549011, Pub date: August 22, 2023, Publisher: The MIT Press.

- Gorton, G., & Metrick, A. (2010). Regulating the shadow banking system. *Brookings Papers on Economic Activity*, 2010(2), 261-297.
- Gorton, G. & Metrick, A. (2012). Securitized banking and the run on repo. *Journal of Financial Economics*, 104(3), 425-451.
- Göçmen, G. (2015). Türkiye’de bankacılık sektörünün bilanço dışı faaliyetlerindeki gelişmeler. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 1-21.
- Hsu, J. & Moroz, M. (2010). Shadow banks and the financial crisis of 2007 – 2008. *The Banking Crisis Handbook*, 3, 39-56.
- Kahraman, E. (2020). *Gölge Bankacılık uygulamalarının Türk bankacılık sistemi ’nde kârlılığa etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bankacılık Anabilim Dalı.
- McCulley, P. (2007). Teton reflections. *PIMCO Global Central Bank Focus*, (August/September).
- Meeks, R., Nelson, B. & Alessandri, P. (2014). Shadow banks and macroeconomic instability, Bank of England working papers 487, *Bank of England*. URL: <https://ideas.repec.org/p/boe/boeewp/0487.html>
- Montagna, M. (2016). *Systemic risk in modern financial systems*, PhD thesis, Kiel University, Kiel.
- Pozsar, Z., Adrian, T., Ashcraft, A., & Boesky, H. (2010). *Shadow banking staff report*: Federal Reserve Bank of New York.
- Selimler, H. & Kale, S. (2012). Türk bankacılık sektöründe bilanço dışı işlemlerin risk ve kârlılık açısından değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 33(2), 173-204.
- Shin, H.S. (2009). Reflections on Northern Rock: The bank run that heralded the global financial crisis. *Journal of Economic Perspectives*, 23(1), 101-119.
- Sivramkrishna, S., Gune, S., Kandalam, K. & Moharir, A. (2020). Shadow banking in India: Nature, trends, concerns and policy interventions. *Review of Economic&Business Studies*, 12(2), 29-46.
- Sunderam, A. (2015). Money creation and the shadow banking system. *Review of Financial Studies*, 28(4), 939-977.
- Tucker, P. (2010). Remarks by Paul Tucker at the European Commission's Conference on Crisis Management. *Speech given at the European Commission's Conference on Crisis Management*, Brussels, Belgium. 1-11.

Research Article

Measuring The Impact of Shadow Banking on Traditional Banking: The Case of Türkiye

Gölge Bankacılığın Geleneksel Bankacılık Üzerindeki Etkisinin Ölçülmesi: Türkiye Örneği

Cemil ŞENEL

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The system in which intermediation activities between savers and borrowers take place is defined as traditional banking. In traditional banking, savers deposit their funds into banks, and banks, through intermediation activities, transfer these deposits to individuals who wish to borrow. Alongside the 2008 Global Financial Crisis, shadow banking activities — credit-providing institutions operating outside the traditional banking system — have emerged and gained prominence in the literature. Pozsar, Adrian, Ashcraft, and Boesky (2010) define shadow banking as the provision of maturity, credit, and liquidity transformation by financial intermediaries without access to central bank liquidity or public sector credit guarantees. Evaluated as one of the significant sources of systemic risk in the financial system during the crisis period, shadow banking has rapidly grown worldwide and in Türkiye in recent years, becoming a crucial issue in terms of financial stability. In this study, the relationship between shadow banking and traditional banking is analyzed using the ARDL and VECM-based Granger Causality Test, based on data obtained from 19 banks operating in Türkiye between 2014 and 2023.

Methods

In this study, in order to analyze the relationship between traditional banking and shadow banking in Türkiye, a dataset consisting of 19 banks operating in Türkiye between 2014 and 2023 — for which data could be accessed during the research period — was used. Firstly, the stationarity levels of the variables were tested, and then the ARDL (Autoregressive Distributed Lag) bounds testing approach was applied to reveal the long-term and short-term relationships between the variables. Additionally, the VECM (Vector Error Correction Model) based Granger Causality Test was employed to examine the causal relationships among the variables. In the analysis process, the return on equity (ROE), one of the key performance indicators of the banking sector, was considered as the dependent variable, while indicators representing shadow banking — such as guarantees and sureties, derivative financial instruments, commitments, and assets held in custody or pledged — were used as independent variables. The analyses were conducted using the EViews 12 software package, and the findings regarding both short-term and long-term relationships were evaluated in detail.

Conclusion

In this study, the impact of shadow banking activities on the return on equity (ROE) of banks operating in Türkiye between 2014 and 2023 was examined using ARDL and VECM models. In the analysis, guarantees and sureties (GS), commitments (CM), derivative financial instruments (DFI), and assets held in custody or pledged (AHP) were used as proxies for shadow banking activities, while return on equity (ROE) was employed as the representative variable for traditional banking. The stationarity tests revealed that while some variables were stationary at level, others became stationary after taking their first differences. The cointegration analyses confirmed the existence of a long-term relationship among the variables.

Subsequently, the ARDL model was applied to examine the direction and magnitude of these relationships. According to the results of the ARDL model, derivative financial instruments (DFI) and assets held in custody or pledged (AHP) were found to have a positive and statistically significant impact on banks' return on equity. On the other hand, guarantees and sureties (GS) were determined to have a negative and statistically significant effect on profitability. The commitments (CM) variable, however, was found to have no statistically significant effect. These findings indicate that shadow banking activities present both opportunities and risks for banks. While certain shadow banking activities enhance banks' profitability, others may have an adverse impact. Therefore, it is crucial for banks to manage their shadow banking operations within an effective risk management framework. In particular, the efficient and accurate use of derivative financial instruments provides significant opportunities for both risk management and profitability enhancement. However, an excessive increase in guarantee and surety obligations may negatively affect the financial structure of banks and create pressure on liquidity and capital adequacy. In this context, it is essential for banks to conduct their shadow banking activities in compliance with transparency, traceability, and reporting standards. Moreover, it is important for financial regulatory and supervisory authorities to closely monitor these activities to detect potential systemic risks in advance. Considering the increasing share of shadow banking activities within Türkiye's financial system over time, it is necessary to introduce more detailed regulations in this area and to develop standards aligned with international practices. The contribution of this study to the literature is significant as it provides an empirical analysis of the impact of shadow banking activities on the profitability of the banking sector specifically in the context of Türkiye.